

ANY III

NÚM. III

BARCELONA 10 OCTUBRE 1890

SETMANARI CATALA

10 CENTIMS lo número

Pedro Rintoré

CRÓNICA

ABANS de comensar aquesta *Crónica* proposo que 's dongui la creu de Carlos III lliure de gastos al Corresponsal *actiu y expert* que té a Saragossa un diari d'aqueixa localitat.

Aixó senyors no es camama; si volen sabé 'l per qué, tant sols los hi transcriu é un tros del seu telegrama.

Diu aixís tractant del Congrés Católich que té llóch en aquella ciutat: *Madrid 6 de Octubre.—*

Se ha inaugurado á las tres de la tarde el Congreso etc.— Había 4 arzobispos, 22 obispos y 1000 personas.

¡Mil personas!... ¡va! ab lo que escriu lo corresponsal en questió, vol dir que 'ls 26 prelatos restants que assistiren al Congrés, no son personas.

Apaga y vámonos. Perque estich veyent que hi han corresponsals molt mansos y á la altura de certas publicacions.

* *

Y apropósit del Congrés Católich, (Lo según que 's celebra á Espanya) m' estranya moltíssim que no hi existeixi la bona harmonía y la mansuetut que Jesucrist predicava als fidels, per quant los integristas están que treuhen foch pels caixals contra 'ls pidalins per causas de *puntillos*.

En lo Congrés hi ballan protestas d' una part, amennassas d' un' altra y crits de tothom á la barreja qu' es un gust.

Es una exhibició de portentos católichs; un joch de qui cridarà mes, pera probar que encare hi ha pulmons vigorosos pera quan arriyi l' ocasió de predicar l' ardimment de la santa causa.

Una cosa m' ha xocat d' aquell Congrés y
*Por la Virgen del Pilar
que sus lo voy á contar!*

Ha enviat un missatge al Papa, declarant en ell que lluytarán sempre per la seva llibertat y defensa de l' honra de la santa Sede. Molt bé; cada hú defensa lo que li sembla, pero en lo que no estich conforme es en que ho declarin al Sant Pare *en nom de tota la patria espanyola*.

Perque aixó de disposar del pensament dels altres, trovo que no está prou be ni correcte.

Tota la patria espanyola vol dir tots los que son fills d' aquesta patria, y jo, que 'n soch, ningú me n' ha preguntat rés.

* *

Are, are anirán be las clases obreras. En plé Congrés (no de Diputats; estém al Católich), lo nostre bisbe D. Jaume, l' amic d' en Girona y dels cigarros de 10 rals, ha dit que 's proposa parlar extensament de la situació obrera.

Que no sigui l' obra de alguna parroquia.

Es precís preparar una serenata al nostre bisbe en quan retorni á Barcelona.

¡Trevalladors animeuse que are si que s' ha acabat la miseria!

* *

La questió de Portugal está molt enredada; es una troca que per desenredarse s' haurán de trencar molts fils. (No pensin mal; es una metàfora) vull dir que poté succeheixin al vehí regne conflictes grossos.

Diuhen si hi haurá revolució, si 's proclamará la República, si la reyna María Pía está preparada á fugir de la Cort ab l' esquadra italiana, etc: etc: y en fi, 's diuhen moltes cosas.

Veurem lo que hi haurá de cert.

* *

Alguna comissió obrera ha visitat al Senyor Cánovas demanantli trevall y protecció.

Lo trovador d' Elissa ha promés protecció y trevall, y després dels oferiments (que dupto que 's realisin) ha excitat als obrers á que en las próximas eleccions lluytin ab tota la forsa.

¡Que n' es d' espavilat aquest mestre!

EH deu haver pensat. —Calla, que are que 'm necessitan, per condescendencia votarán als meus!—

S' ha posat la *lanza en ristre* per entrar á la questió...
vaja, us dich que per Ministre no n' hi ha un altre de milló.

* *

Prou de teca per avuy perque si ho allargava mes, no quedaria espay per ningú y 'ls nostres col·laboradors s' enfadarian y no volém descontents á casa.

Ab aixó vinga un' altra firma que en la variació está 'l gust.

DOCTOR GERONI.

MENTIDAS Y VERITATS

SONET

Parodiant del *Tenorio* á Donya Ignés, la Lola deya al seu enamorat:

—O be arréncam lo cor per tú fletxat ó estimam com t' estimo, no hi ha més.

Lo jove que era un metje molt entés, per veure un cor tan gran y apassionat, valguentse de la ciencia, ben aviat obrí 'l pit á la Lola, com si rés.

Lo cor buscava l' home ab gran dalit, quan, refiat de trobarlo grós, molt grós, lo va trobar petit, ¡ay! molt petit!

Quantas donas hi há al mon, y á fé es xistós, que 'ls sobra molta llengua per parlar, pero 'ls falta molt cor per estimar.

A. ROSSELL.

DE LA FONT GROGA AL PARNÁS

VIATJE LITERARI, CRÍTICH, HUMORÍSTICH Y ANALÍTICH SENSE ORDRE NI COMPÁS.

Al lector

Fa molt temps, amich lector,
que 'm bullia en lo magí
la idea de publicar
un viatge molt divertit,
qu' entre sómnis vaig empendrer
estirat sota de un pí,
cansat de sentir poesias,
y d' arrós ab ánech, tip.

Pero com que per desgracia
so un beneyt; un infelís;
un *Noy de Tona*, com diuhen
uns quants *poetas llemosins*,
(á los quals las gracias dono,
puig la veritat han dit,)

Tenint pòr de una xiulada
ofegava mon desitj,
fins y tant què certa tarde
trovantme sol en lo pis,
tot fullejant de Aristóteles
los sentenciosos escrits,
meditant sobre una máxima
«d' aquest escritor que diu:
qu' el valor está en donar»
los agravis al olvit»,
treyantne la consecuencia
vareig pensar entre mí:

¡Per xiulada mes ó menos
no es menester mirar prim!

Vagin endevant las atxas,
á la estampa tot seguit;
no m' espantan las arestas,
ni tampoch lo mal camí.

¿Qué se m' endona la crítica
ni que algun *mestre* aludit
ab veu *potenta y sonora*
de venjansa llensi crits?

Pitjor per ell si s' enfada;
lo que 's jo estich ben tranquil,
¡com que soch insuficient
no será per mi 'l perill!

¿No fora cosa de riure
que un hom' de ferro 's vestís
ab casco, escút y corassa
per lluytar contra un mosquit?

Donchs igualment ho sería
si algun *sabi* m' embestís
ab sa *acreditada ploma*,
per donarme un qué sentir.

¡Paciencia y molta corretja
tingau, amichs y enemichs
si en las celdas del Parnás
vos senyalo jo ab lo dit!

Estiguen certs d' una cosa,
y es que sols posaré allí
als que son *poetas de punta*
no als autors de *redolins*.

Puig en semblant lloch, *hostatge*
may hi tenen los petits,
y si alguna volta hi entran
es per fer de *ratolins*.

Donant aqueixas disculpas
me trovo mes esbargit,
no duptant, que sent discrets
poch será lo seu fatich.

Pensin que tot es brometa
sent humorístich l' estil,
res de fel ni de malicia,
no so serp, ni tinch verí.

Y ara lector si ho permets,
de retórica fugint,
vaig á comensar la tasca
per sortir del compromís
que hi contret ab tú, de darte
aquest *viatje divertit*:

De La Font groga al Parnás,
Mira, ¡comensa á llegir!

JOSEPH M.ª CODOLosa.

Seguirá.

HISTORIETA AMOROSA

Per un ball de carnaval
se disfressá la Pepeta,
una xicota com cal
y per cert bastant guapeta.

Allí conegué á en Pepet
ballant una americana,
quedant ell mo't satisfet
de sa máscara galana.

Al tocar lo ball següent
ell á buscarla torná
que sens fer cap compliment
á sos brassos s' entregá.

¡Ab quin pláher y alegría
la sala giravoltavan
quan la orquesta repetía
los compassos que agradavan!

Semblava haberse trovat
los Amantes de Tertiel,
en Pepet enamorat
de sos blaus ullets de cel,
y la Pepeta no cal
dirho, també d' en Pepet,
gosant ditxa sens igual
tot aquell felís ratet.

Cada moment los seus llábis
desplegavan ab anhel,
pronunciantse sens agravis
paraulas plenas de mel;
que en lloch de ser un saló
ficat á dintre d' un pis
ab animada reunió,
per ells era 'l Paradís.

Es á dir, que al cap de vall
alli van quedar entesos,
y quan sortiren del ball

ja sos cors eran promesos.

Resolguent la tal parella,
un cop passats quinze días,
pera seguir milló estrella
y tenir mes alegrías,
anunciarho sens temors
á sos respectius papás
per unirse los seus cors
ab lo mes amorós llás.

Poch vá tardar suspirant
á dirho al seu pare, ella,
mes si no fuig del devant
prou li trenca una costella.

¡Quin burgit y quin xibarrí
vá armarse dintre del pis!
puig fins lo arcalde del barri
vá acudirhi de precís!

De cop incomunicada
la Pepeta va quedar,
que ni solsament la criada
li deixavan acostar.

Pero passats uns quants días,
creyentho 'l pare oblidat,
deixantse de tonterías
li doná la llibertat.

Ja tenim á la Pepeta
lliure, fora de la gábia,
sense rebrer cap brometa
mirantla ab cara de rábia.

Ja lliure, per tot anava,
y en Pepet la va trovar
un vespre que l' esperava
quan ella anava á sopar.

¡Y quin moment d' emocións
per los dos mes oportú!

¡fins s' haurían fet petóns
si no hagués passat ningú!

Aixís sos dolsos amors
tingueren ja que seguir,
ella entre penas y flors,
y ell ab esglay y suspir.

Y cansats ja de amagarse,
estant molt rublerts de táctica,
un cert plan varen tramarse
posantlo de cop en práctica;
resultant per desgavell,
després d' un amarch sufrí,
que varen fer lo farsell
y tots dos varen fugí.

Y quina rabia tingué
lo pare de la Pepeta
quan al vespre sapigué
la trama de la *brometa*!

De cop vá donar la veu
als menos tontus y astúts,
y partes per tot arreu
perque fossin detinguts.

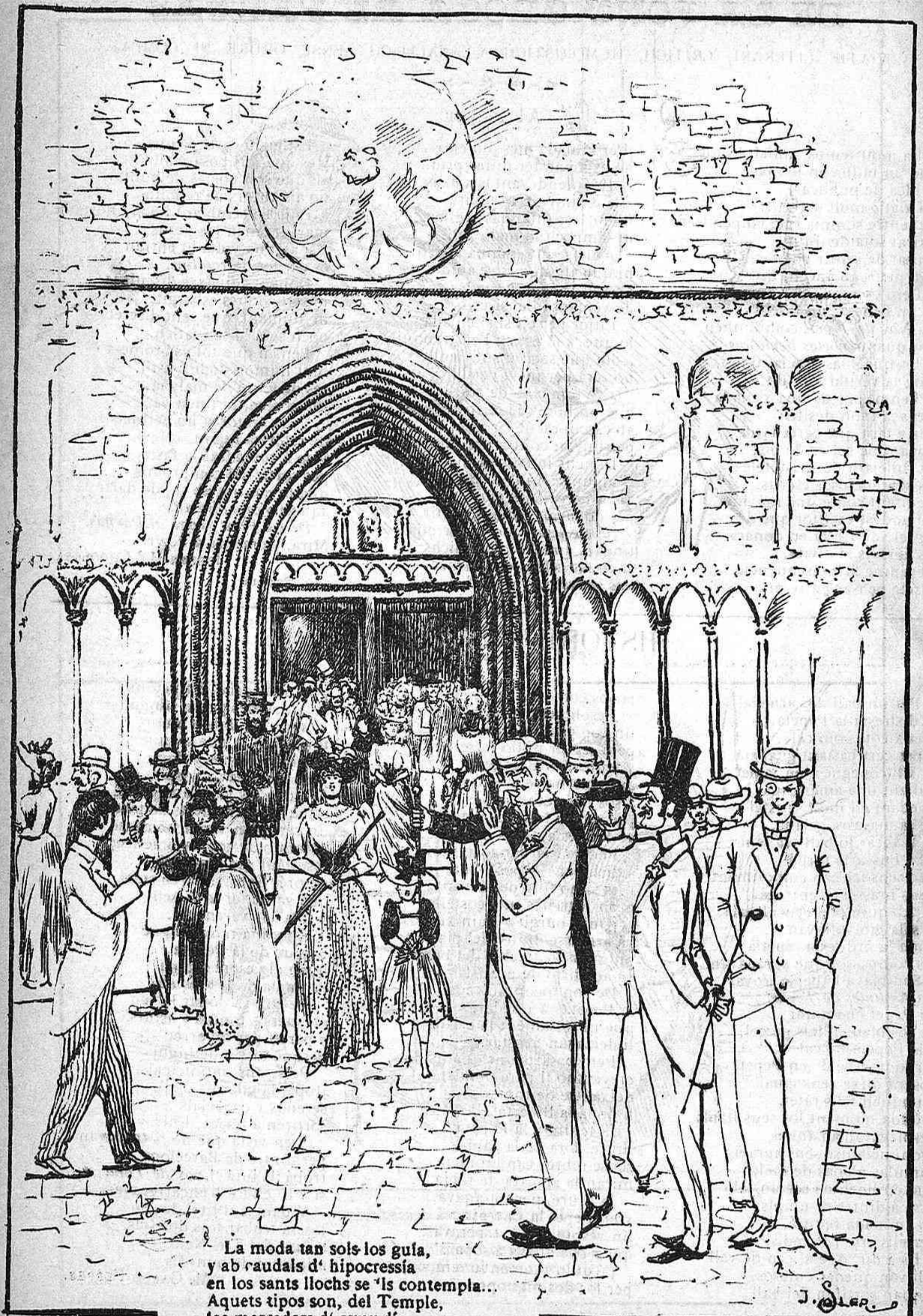
Polissons, municipals,
tropa, la guardia civil,
serenos y concejals
sortiren á busca 'l fil.

Y en vista que no 's trobavan
per dintre de Barcelona,
trobá 'ls jurá 'l *noy de Tona*
si á n' ell tot li encarregavan.

Y dantse 'l titol de *lelo*
los vá trobar tots dos sols,
á casa del Tio-Nelo
atipantse de bunyóls.

M. GARDÓ FERRER.

LOS DEVOTS D' AVUY

La moda tan sols los guía,
y ab raudals d' hipocressia
en los sants llocs se 'ls contempla...
Aquets tipos son, del Temple,
los mercaders d' avuy dia.

J. Sureda

CONTRAST

—Sempre 'l mateix!... Tot igual!
Y 'n diuhen viurer d' aixó?...
¡Sino 'm tiro pel balcó,
es per por de ferme mall!

—Ja 'n Pau vindrà desseguida
del taller; ja tinch allí
á punt la sopa amanida...
¡Qu' hermosa fora la vida
si seguía sempre així!

LO PRIMER BANY

RECORDO qu' erala tarded' un diumenje d' aquells calurosos del mes de Juliol del' any passat. Los raigs del sol calents com aygua bullenta queyan sobre l' esquena dels transeunts deixantlos hi la pell pitxó que las admetllas torradas.

Després de dormí la *siesta* vaig arriarme á casa la meva xicota *interina*, que per cert es la planxadora mes *caya* del carré d' en Llástichs.

A poch, ne surto dirigintme á dar un passeig per la Rambla quan de prompte veig passar un tramvia ab un lletrero que deya: *Baños del Astillero*.

—¡Bravo!—vaig dir entre mi—¡Avuy me tiro de cap á mar! y tot cridant al conductó del tramvia que com de costum feya *oidos de mercader*, vaig donar un salt ab tota velocitat, de quals resultas vaig tirá una criatura per terra y á una senyoreta li vaig dar una trepitxada al ull de poll llensant ella un xisclet estrany semblant 'ls del ferro-carril de Sarriá quan pren la marxa. Ab un *dispensi!* carinyós y expressiu que surtí de la meva boca, vá quedar ella completament satisfeta; no lo seu papá que no 'm deixava may de vista, mirantme ab molt mal ull com si jo li hagués de pagá alguna factura.

Al arriar á la Barceloneta baixárem del tramvia y vaig dirigirme als Banys de la *Deliciosa*.

¡Ab quina delicia contemplava la *inmensa llanura del mar* sentat en lo sorral, contemplant aquella *invasió de banyistas* que 'ls uns ab carbassas y 'ls altres ab patinadors s' en anavanmar en dins.

Cansat d' está sentát y de rebre las mils impertinencias dels banyistas *liliputienses* que sempre 's tiran grapats de sorra, vaig ficarme las cinch unglas de la ma dreta dins de la butxaca de la ermilla pera passar un minuciós *inventari* dels caudals que jo p' día disposá, quan solament vaig trovarme ¡dcs ralets en plata y trenta cinch cántims! ó siga 'l cambi d' una pesseta entregada al conductó del tramvia.

—¿Qué faré?—vaig dirme.—¡Ja tinch ganas de pendre un bany, però ahont vaig ¡llamp de Deu! ab tants poch dinés que si 'm permeto 'l luxo de llogá un quarto quedaré *pelat* com un mestre d' estudi?... ¡Bá! ¡bá! Lo millor que puch fer es no llogarne cap sinó solament uns *tapa* etc. y unas sencillas carbassas y d' aquest modo surto del compromís.

Y fentho aixís vaig despullarme penjant tota la roba y 'l sombrero á un penja-robas que vaig veure al mitj de la casa de banys posanti també las botas penjadas á tall de llangonissas.

Ja tip de beure aygua salada y de passejarme per dins del mar com las sirenas, vareig surtí ja satisfet del primer bany esperant ab gran deliri per pendre 'l segon lo diumenge següent.

Tremolant de fret arribo al penja robas *general*, quan al anarme á posá la camisa vaig veure que me l' habían robada junt ab las altres prendas de vestí propietat d' un servidor de vostés, deixantme solament las botas que segurament no 'ls devían haver fet gayre goig al veure que ja comensavan á mirá de regull als sabaters del carré de la Tapinería.

—¿Com ho arreglo? pobre de mi!.. Vaja, estich de *pega!* ¡Al menos m' haguéssin deixat l' ermilla ab los poch diners que hi portava ¡Pero cá!—deya jo—de segú que 'n aquest moment s' están atipant de sardinas escabetxadas á la meva salut!

No trovava solució á la inesperada tragedia que 'n aquell moment me passava.

¡No hi ha remey! Ja que han tingut la poca condescendencia ab las meas propietats es precis que jo fassi lo mateix.

¡Ja está dit!... Y despenjant lo primer bulto de roba que 'm va vení á las mans vaig probarme primé 'ls pantalons per si 'm venían be, pero ¡cá, malvinatje! segurament devían ser d' algun xaval qu' encare no gastava cédula!

¡Recristo! ¿com ho arreglo? ¡Ara sí que m' he trompat! ¡Veyám, despenjemne un altre!... ¡Al *pelot!*...

Vaig vestirme ab una esgarrapada. Agafo qualsevol sombrero d' aquell penja-robas y corrent com un mal esperit vaig sortir de la *Deliciosa* dirigintme cap á casa mes que depressa.

Lo cert es que vaig fe un negoci com en Roberto ab las cabras. Pero ¡paciencia! que pitxó haguera sigut no trobarne cap.

Sempre que arriba l' estiu penso ab lo primer bany que tant malament me vá anár sent causa de que no m' atreveixi á pendre 'l segon, hasta que sápigam nadár y guardar la roba.

J. CASANOVA V.

CANTARS

Per casarme jo ab tu, nena,
abans un tracte 't vull fé,
has de tení *cent mil duros*
y morirte al cap d' un mes.

Si tú, nena, vols curarme
lo doló que mon cor sent
déixam que tos llábis besi
y curát seré al moment.

Sempre malaheixo l' jorn
que vares enamorar-me
y molt mes la fatal hora
que 'l capellá va enllassarme.

Quan la mar está agitada
agitat está l' meu cor,
y quan la mar está en calma
en calma está mon amor.

JOSEPH ROIG Y CORDOMÍ.

TEATRO ROMEA

LO CASTELL Y LA MASIA

DRAMA EN 3 ACTES Y EN VERS, DE D. CONRAT ROURE

Lo ser dia d' inauguració del Teatro Catalá, lo tenir lloch un estreno, y lo serho d' una obra del reputadíssim autor de "Clarís," van ser motius més que bastants perque 's vejes plé d' una distingida concurrència lo clássich teatro del carrer del Hospital.

Lo Sr. Conrat Roure gosa d' una justíssima reputació com á poeta y com á autor dramátich, venint á demostrar una vegada més la justícia del calificatiu, l' éxit obtingut per la última creació de son privilegiat ingeni.

Lo drama *Lo Castell y la Masia*, estrenát deu ó dotse anys abans, hauria sigut un aconceixement; avuy que las exigencias en art dramátich navegan per rumbos distints dels de aquella época, resulta lo nou drama del Sr. Roure, com si diguéssim: un xich *trasnoch*, y es perque li falta aquell sabor d' actualitat; aquella fisonomia realista del melodrama francés d' avuy. L' espectador ara vol trovar en lo teatro, escrit ab cadenciosos versos, lo que passa á casa seva; ho vol veurer transportat á las taulas, y descompost en actes y en escenas.

Justificació de los motius que deixém exposats es que la última obra del Sr. Roure seduheix en la forma, deixánt algo que desitjar en lo fondo; no per defecte d' estructura, sino per la índole romántica que tan en moda estava en temps de *Las joyas de la Roser*, *Tal farás tal trobarás*, *Lo Gefe de la Coronela*, etc., obras totas que varen contar per centenars lo nombre de sas representacions y que avuy lo públich hi brillaria per sa ausencia.

Lo Mestre Felú del no menos ponderát poeta don Pere Antón Torres adoleixia dels mateixos defectes, si es que defectes poden anomenarse, per qual motiu va passar com un meteoro per la escena catalana.

Aquesta escola á la qual perteneix *Lo Castell y la Masia* permet un lirisme que lo públich d' avuy que viu una vida febril no vol admetre; los aconceixements s' han de succehir ab rapidés vertiginosa y la *parola*, que ab tanta atenció s' escoltava en altre temps y á la que dehuen sa immortalitat los antichs y grans poetas, avuy apenas s' escolta, y l' espectador busca l' acció allá ahont abans hi buscaba los raudals de poesia.

En lo folletí del present número y gracias á la amabilitat de son autor, debém lo poder insertar un fragment descriptiu de *Lo Castell y la Masia*, composició que basta per sí sola pera fer la reputació á son autor.

Lo primer acte del drama del senyor Roure es un modeló, respectant la índole de la obra, podent figurar á primera línia en l' estens repertori regional.

Merit indiscutible també es sobre un argument reduhidíssim y senzill, qu' en rés mortifica la imaginació del espectador, omplir tres actes encara que ab profusió de lirisme; mágica que sols coneix lo qui com

lo senyor Roure es un consumat y astút autor dramátich.

Molt ha perjudicat també l' éxit de la obra á pesar d' haverlo obtingut notable, la disgregació de forsas en lo personal de la Companyia Catalana.

Allá hont es ja impossible que hi torném á veurer aquellas magnificas creacions com: *Mar y Cel*, *Lo dir de la gent*, *Otger*, etc., y los quadros de costums catalanas com *La pubilla del Vallés*, *Donas*, *La Mitja taronja* y altras, no hi esperém execussions que ajudin al autor dramátich á alcansar las ovacions que tan frequentas hi eran quan la companyia que era homogénea, é idónea pel cas, presentava aquells tipos qu' eran la admiració de propis y estranys.

Seguint la nostra costum de no ressenyar los arguments de las obras pera no destruir l' interés, passém per alt lo del *Castell y la Masia*, aconsellant al públich no deixi d' anar á veure la última obra de don Conrat Roure que 'ls agradará de la manera qu' agrada deleitarse devant las obras pictóricas de Murillo y de Velázquez.

En lo desempenyo demostraren tots quants hi prengueren part lo bon desitx de secundar al autor, sobresurtint las senyoras Monner y Clemente (A.) y los senyors Moragas, Borrás y Martí.

L' autor fou cridat repetidas vegadas á rebre los aplausos de la concurrència, sent al final objecte d' una ovació.

RAMON ESTANY.

PROSA

I

A Tripijoch, que fou un milionari,
y ans de serho, un solemne perdulari,
perque l' atmiri la jent
per los mérits prestats á... sa butxaca,
La Patria li aixeca un *mono-ment*.

II

Y á Rumiá un llorejat poeta
que feu molts cançons y... cap pesseta;
per repos á sos ossos
li cedeixen Rellám! un tros de terra,
y per colgal terrossos.

G. RARESA.

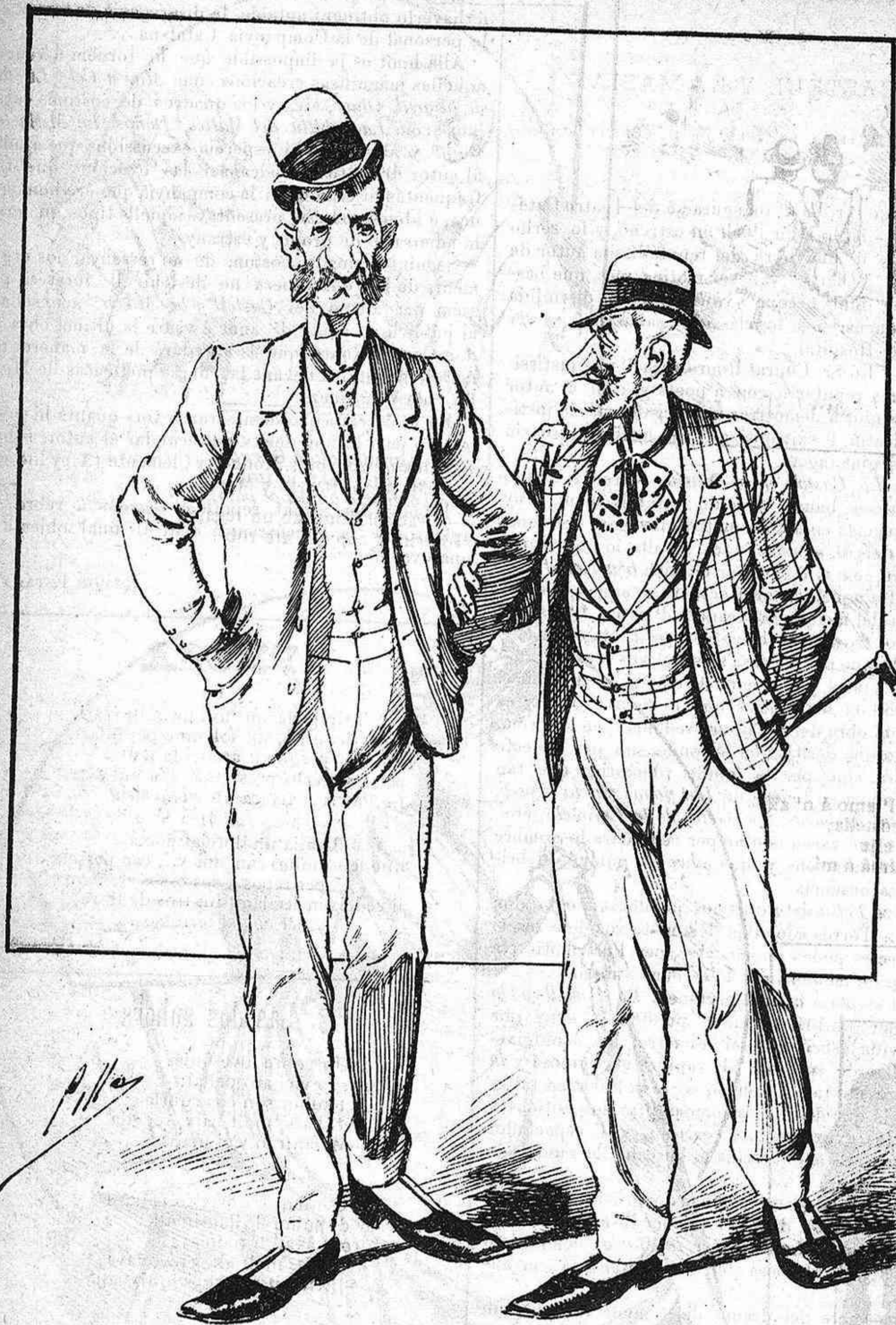
Las dos suhors

Un pobre jove finía
per lo vici atropellat;
fret suhor son cos cubría
y ell baix, molt baix, repetía:
—Malahit lo vici malvat.

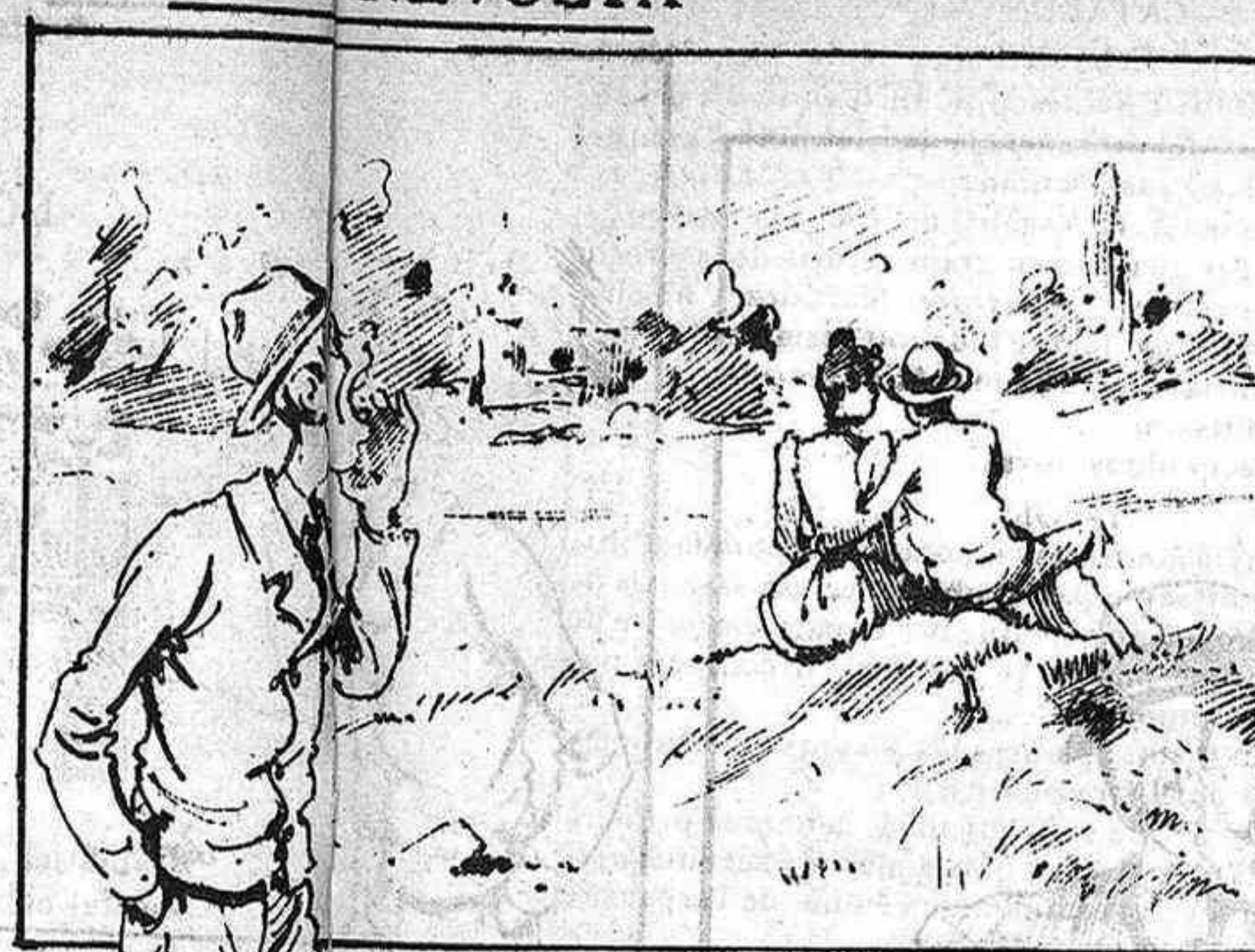
Content l' obrer treballava
y de suhor lo llagrimall
front avall li rodolava,
y ell alt, molt alt, pregonava
—¡Benehit mij cops lo treball!

Y es que Deu don per memoria
del bé ó mal d' aquesta vida,
pe'l vici, suhor malehida,
pel treball, suhor de gloria

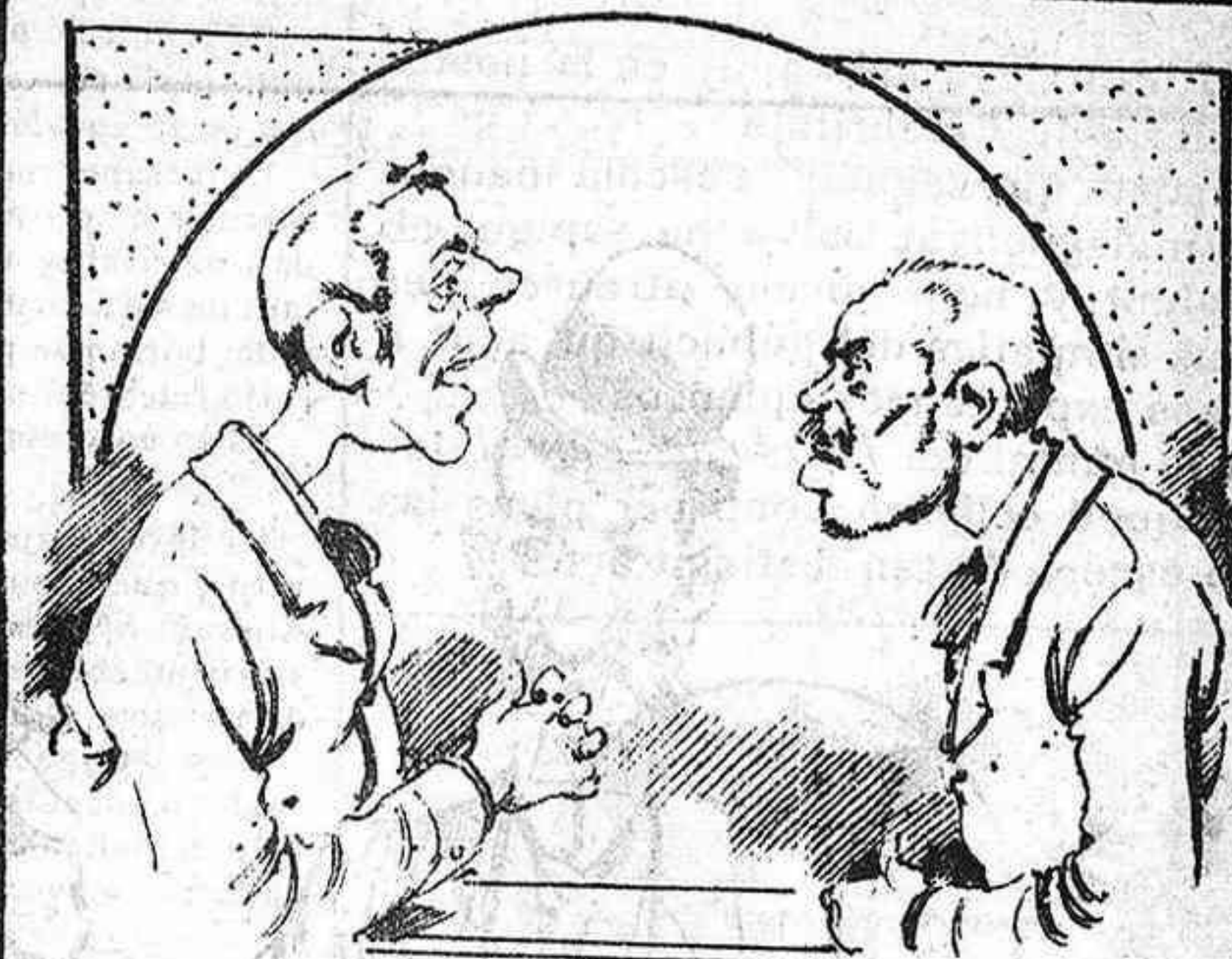
UN RATLLADÓ.

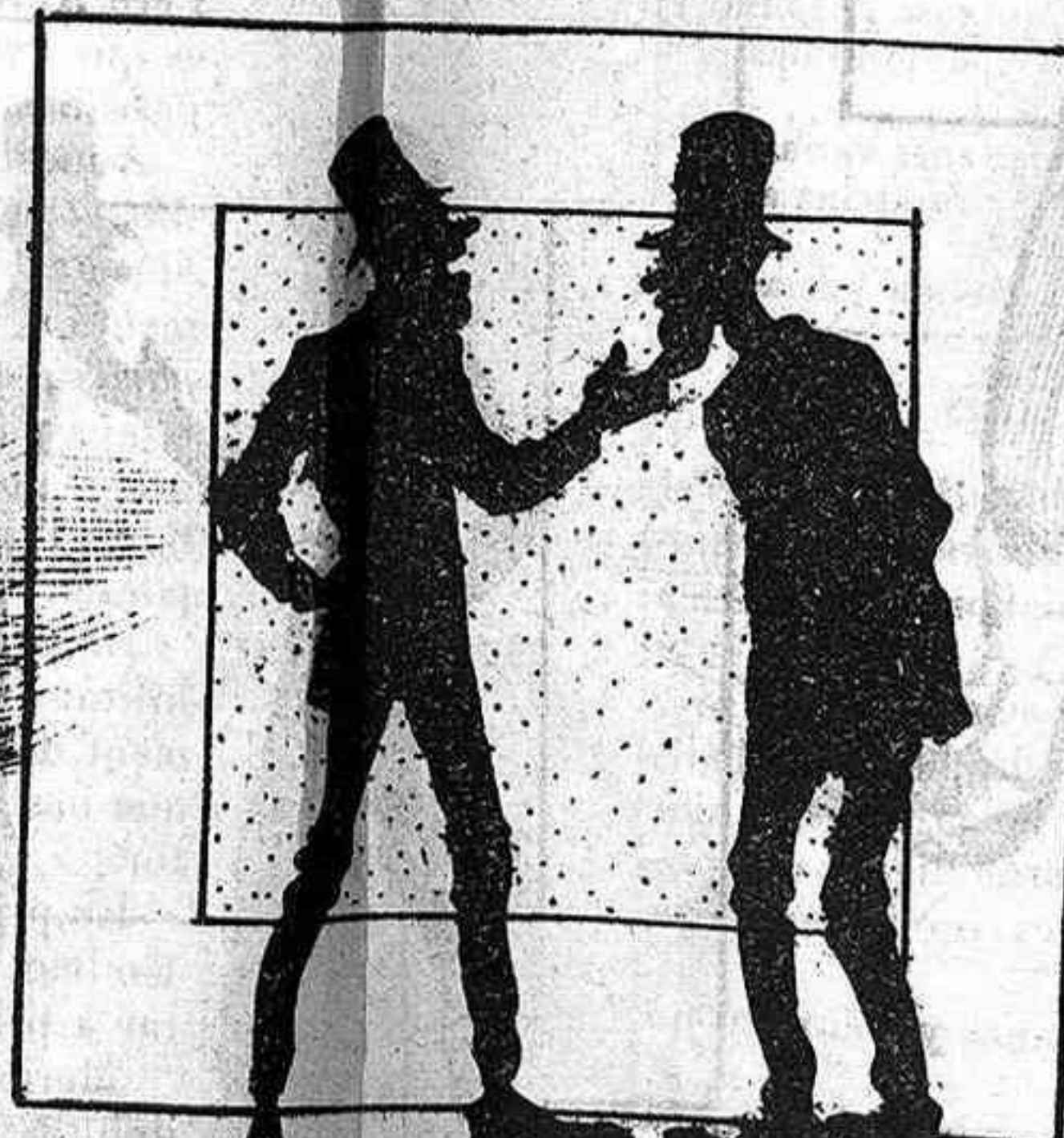
—Per quina escola estás tú... per la lírica ó la dramática?
 —Yo?... per la culinaria.

—Qué miro!..., l' amo á n' allí prop de la meva costella; estimantla tant á ella també 'm deu estimá á mí.

—Agradécalo á Gargalo; ya pot dirli quan lo trobi; del contrario anava al palo.
 —Gracias! Conti ab un regalo lo primer cop qu' ara robi.

Si 'l faria? voto á n' ell y molt mes submarl qu' ell.

—No se perque 'l papá 'm diu que 'ls joves tenen cosas amagadas...

NOSTRE RETRATO

D. Pere Riutort continúa avuy en la nostra popular Galeria de Celebritats.

Aquest artista que segueix la escola inaugurada per lo malaguanyat Calvo, ha sapigut ab son clar talent y bona dicció, atraures per complert las simpatías del públich qu' acut á prodigarli sos expontáneos aplausos

Avuy es lo puntal del *Teatro de Romea* lo-grant que aquell colisseo conti per plens las sortidas en escena de tan distingit actor.

PRINCIPAL

Pera últims d' aqueixa setmana se creu podrá comensar la companyia cómic-lírica que dirigeix lo conegut y reputat actor D. Juliá Romea, qual funció de inauguració será dedicada á honrar la memoria de 'n Bretón de los Herreros.

Si á la reputació dels artistes hi colabora l' acert en las produccions, creyém será profitosa la nova temporada. Celebrarém veurer confirmats nostres propósitos.

ROMEA

En article apart mon íntim company en Ramón Estany fa ressenya del estreno de *Lo Castell y la Masia*, preciosa obra dramática del nostre amich lo reputat escriptor D. Conrat Roure.

Diumenje en aquest teatro se representá lo popular drama de Zorrilla, *El zapatero y el rey*, donant nova ocasió al Sr. Riutort de demostrar sos pulmóns y bríos dramátichs, per lo que sigué sumament aplaudit. L' acompanyaren ab acert é inteligencia la senyora Clemente (P.) y lo Sr. Martí. Molt desiguals estigueren los Srs. Santolaria y Riba en los personatjes de capitá é infant respectivament.

Al final de la obra los entusiastas del Sr. Riutort ab sos atronadors aplausos y crits de *¡solo!* que sembla que s' han fet de moda en aqueix teatro, obligaren al artista á presentarse aixís, deixant completament desairats als Srs. Santolaria y Riba que acabaren lo drama. Si lo públich vol demostrar a aquets dos actors las pocas simpatías que li mereixen, pot ferho ab la prudenta eloquencia del silenci quan trevallen, may ab lo imprudent crit de *¡solo!* dirijit al primer actor, depressiu per quants artistes prenen part en las obras.

Per final s' estrená (en dit teatro) *Mentidas que no fan mal juguet del*, que 'n resultá autor lo senyor Colomé (Conrat) y que divertí per complert á la concurrencia ab sas xispejantas escenas.

Lo juguét *La dona y la baylarina* que s' estrená lo dimars es un mal saynete y com á tal carregat de xabacanadas é inverosimilituts que si l' autor sols se proposá fer riurer, ja va lograrho.

Al final fou cridat l' autor que per lo nom que digué lo Sr. Capdevila, creyém sería pseudónim.

NOVEDATS

Definitivament dissapte obrirá sas portas habentse escullit *Felipe Derblay (Le maitre des forges)* y además l' estreno de *La gran*.

Ab verdadera ansietat es esperada la inauguració pues á demés del notable augment de la companyia ab artistes molt estimats pel públich, hi ha desitj de admirar las obras qu' han de ser espléndidas com sortidas de las mans del gran artista senyor Soler y Rovirosa.

CATALUNYA

La nova tiple senyora Echavarrí que venía precedida de certa reputació no satisfé del tot al públich en lo día del debut, ja sia per causa del cansanci, ja per las obras escullidas poch apropiadas á sas facultats.

Lo dissapte representá l' Angelita de *Chateau Margaux*, sarzuela de prova per guardarsen grans recorts de la creguda sens rival en aqueixa obra, senyoreta Martinez, y no obstant ne sortí victoriosa per lo que fou molt justament aplaudida, barrantse per tal motiu lo mal éxit anterior.

Ho celebrém moltíssim.

Están en preparació obras novas.

TÍVOLI

La nova companyia contractada pera la temporada d' hivern y que debutá dissapte passat ab la preciosa sarzuela de Audran: *El gran Mogol*, se veje que per la part femenil te de sufrir notable reforma, pus de lo contrari, dificilment podria arribar al fi de temporada.

Sols obtingueren justos aplausos los senyors Sala Julien y Sigler (coneguts ja de nostre públich.)

En lo ballable final que s' hi adicioná, debutá la primera ballarina senyoreta Palavicini, que á mes de ser una *imperial barbiana* demostrá ser una digna émula de Terpsícore y bona companyera del senyor Muñoz.

La empresa per sa part montá la obra ab lo luxo acostumat á aquella casa quan en la Empresa hi figura lo nom del rumbós Sr. Elías.

CIRCO EQUESTRE

Un verdader plé reportá lo nou debut del senyor Arisó, que executá nous y difícils treballs en lo *bicicle y unicycle* sent frenéticament aplaudit per la llimpessa y aplom ab que dit artista treballá.

Entre los molts treballs nous, cridá vivament l' atenció lo de baixar una escala y lo de montar un unicycle de mitxa roda, treball inventat per ell y de una execussió dificilíssima.

Continúa sent aplaudida la pantomima *Don Juan de Ser-rallonga* que ja ha arribat á la 30 representació ab lo mateix éxit del primer día. De donya Joana de Torrellas se n' ha encarregat la simpática Miss Ida Wassinghton que totas las nits hi obté un triunfo.

EDEN-CONCERT

A causa de no haber arribat tots los elements de las companyias, no fou posible dissapte inaugurar, lo que tingué d' aplassarse per lo dijous de la present setmana.

Además de una numerosa *troupe* francesa, hi haurá quadro flamench, intermedis ab cansons espanyolas y ball per las simpáticas y reputadas tiples Sras. Molgosa y Loran y baylarina Montero, diferents atraccions y pantomimas per la *troupe Baglioni*.

Creym qu' es imposible lo poguerse dar mes variació.

D' aixó se 'n diu entendrehi. Nostra enhorabona al Sr. Galofre.

UN CÓMICH RETIRAT.

AVIS=AVIS

Estém preparant un número extraordinari que creyém cridarà poderosament l' atenció, tant per lo patriótich del assumpto com per la colaboració artística y literaria que hi pendrá part.

Si 'm prometen no esbombarho, com á principi y pera ferloshi *denteta* los dirém que hi haurá treballs inédits de Coll, Labarta, Pahissa, Planas, Ross, Soler y Rovirosa, etc., etc., y que hi figurarán dignas composicions de... *tente pluma* que després no 'ls causaría novetat.

Lo dit número constará de 32 planas y son preu no passarà d' un ralet.

Senyors corresponsals, espabilintse perque una reimpressió no 'ns será possible ferla.

Ara ja ho saben.

CAP AL TART

—Y donchs, que ja no dibuixa, senyor Miquel?
—Ay filla... ja soch vell.
—¡Tan bona llapidera que tenia!...

Hem assistit á la lectura de la Comedia «Sogra y Nora» del senyor Pin y Soler qu' ha de servir pera la inauguració del Teatro Catalá.

Esta bé, molt bé!... los que vagin al estreno, surtirán satisfets de *Novedats*.

Los ne doném paraula.

¿Y donchs? Y aquell *Diario de la Tarde* qu' havia de publicar lo senyor Llanas?

No haventnos enviat prospecte ja ho vam dir, no surtirá. ¿Qué tal?

En Cervantes si que l' ha ben tretal

Es vritat que podria dir: «A falta de otros mi padre fué alcalde» pero també es cert que li darán una funció d' honor cada setmana.

Lo que no 's pensa aquell representant...

Vaja no se li pot negar... te talent!

'S diu si han desaparecut de devant de Melilla los cent moros de rey.

No se sab si es qu' han desertat ó si se 'ls han menjat los estadants que duyan á sobre.

Lo nostre representant senyor Figuera 's deurá encarregar d' aclarirho.

Ja s' ha concedit permís pera la construcció d' un nou submarí baix la direcció del senyor Peral.

Es lo que dihém... Si no 's dispensa al tinent de navío la protecció que va dispensarse al malaguanyat senyor Monturiol, no se 'n falta gayre.

¡Ay Castilla castellana!

Lo Delegat de propietats d' obras dramáticas don Ramiro Monfort y Arxer ha remés una circular á totas las societats d' aquesta capital, recordantlashi 'l compliment de la Real ordre de 2 de Janer de 1889, la qual prevé que sigan satisfets los drets de propietat abans de la representació de las obras, trovantse disposat lo senyor Monfort á demanar ab energia al senyor Governador la suspensió de las que no compleixin la disposició abans dita, á tenor de lo disposat en l' article 63, del Reglament de la propietat intelectual y augmentant los drets á las que tingan d' esser suspesas

Felicitém al amich senyor Monfort per sa constancia y bon zel en vetllar per la propietat intelectual.

En una corrida de vacas que hi ha hagut en Piedra-buena, (Ciudad Real) una heroína de ellas va ferí á cinch aficionats de 'ls que un morí á l' acte, altre mes tart y los tres res-

tants se troban gravissims.

Aquells si que podrian dir: 'ns han ben dat la vaca!

¡Viva l' espectacle nacional!

Ab extraordinária concurrencia d' abdos sexes, diumenje passat celebrá l' *Associació Literaria*, una vetllada literaria musical que no deixá res que desitjar per part del numerós públich que omplia 'l local.

Cantá un' aria lo ja acreditat tenor Valenti, aquell soldat de qui s' han ocupat tant los periódichs d' América, assegurantli, com nosaltres també li assegurém, un brillant porvenir.

Cantáren dos artistas mes que sentim no recordarnos dels noms.

La part de literatura fou també molt escullida, llegint hermosas poesias los senyors socis-poetas.

Lo reputat prestidigitador Sr. Millá executá alguns jochs de mans que foren aplaudidissims.

Se 'n sortia á dos quarts d' una.

Alguns diaris d' aquesta localitat al pas que diuen que no volen alamar, no fan mes que parlar del ditxós cólera y fins de aquells cassos que luego resulta que no ho son.

May hi havia hagut á Barcelona menos mortaldat qu' ara. Redéu! y que amichs son de la publicitat.

Val mes que s' ocupin de multas de 500 pessetas.

Aixó no fa ni be ni mal.

En Sevilla una dona entrá á casa lo jutje y ab gens d' escrupol s' apoderá de la levita y un rellotje, unichs objectes que trobá á má.

La noticia no diu si també se 'n va endur lo jutje.

Ha sigut denunciat lo *Diario Mercantil*.

¿Que també duya láminas pornográficas?

A propósit de la pornografía. Si als setmanaris pornográfichs se 'ls ha d' aplicar multas de 500 pessetas, ¿que mereixia lo *satélite* Busilis?

¿Presiri?

No dihem també pallisas, porque aquestas ya las va rebre.

Te la paraula la mo... mo... mo... rigerada Publicitat.

Sembla que á la *troupe* Franceschini, l' empresa del teatro en que actualment treballa á Zaragoza, li ha rehusat algunas obras per immorals sentne una de las tals, *Boccaccio*, conegudísima en aquella localitat per altras companyias.

Com que are hi ha tants bisbes, se comprén la *refugnancia*.

¡Ay Penotti que patirás!

A Mieres (Asturias) un jornalé que guanyava sis rals y mitj ó set, al morir ha deixat ahorros pera sufragis de sa ánima y de sos pares, además de 9000 pessetas pera los pobres.

Per avansar tants dinés debia menjar aglans y vestirse ab pámpols.

Costúm es en Alemania que los fills de la familia real aprenguin un ofici ó altre sens dupte *pera guanyarse la subsistencia*.

Guillerm II l' actual emperador es encuadernador.

Dos dels fills del princep Albert son paletas y actualment s' entretenen en la construcció de un pabelló per un jardí.

Tot aixó es lo que diuhen alguns periódichs, pero lo que no 'ns diuhen si van á toch de campana.

Ni si guanyan 10 rals diaris.

LO MONUMENT A MONTURIOL

Hem rebut de la comissió executiva del monument á Monturiol, una comunicació demanant lo nostre apoyo á la justiciera y patriótica idea que 's proposa realisar.

L' haver dedicat un dels nostres números á enaldir la memoria del gran inventor, es una garantía pera demostrar á dita comissió que LA TOMASA farà tot lo humanament possible pera despertar en fots los cors, no sols catalans, sino espanyols, pus Monturiol es una gloria espanyola, l' entusiasme que deudespertar sempre tot lo que tendeixi á engrandir lo nom de la patria per las vías del progrés.

TEATRO NACIONAL

Gran funció que s' anunciará per cornetas.

- 1.º Sinfonía per várias bandas militares.
- 2.º *Lo despilfarro* en vários actes de fatxada:

LOS MANOBRAS DE CALAF

Posát en escena y dirijit per lo celebrat autor D. A. M. C.

- 3.º La pessa de *conveniencias* del espetarrat autor se nyor Agarracza.

UN MINISTRE C. CALSAS

SECCIO REGILIOSA

LA ACENCIÓN DE CERVANTES

Grans funcions en honor del Sant, tots los divendres *de cada setmana* en la antiga metròpoli de Sant Aemor.

Predicará lo Reverent Pare Ramon de Vich, fill legitim de frare llech y primer premi de *francés redondo* en lo conservatori de Sant Gervasi.

Lo pare *Serafi* cantarà los goigs de Sant Prim.

Entrada y cadira (en vales) 1 Lira. Cinquanta per cent més barato en competencia á las conferencias *regionals* que tenen lloch tots los dimars y dijous en la mateixa iglesia, ab igual aparato, programa, orquesta, lacayos cigalayres y cantina.

A la porta del Temple los escolans vendrán lo programa de la funció, per si, de repent y per disposició del bisbe s' hagués de fer en inglés ó alemány.

Nota.—'S fa aquesta aclaració perque lo públich no 's cregui que se 'l tracta de *séba*.

Altra.—Lo negoci dels programas l' esplota lo fill de Vich.

J. Iglesias Guizard.: Anirá la mes llarga.—J. T. y R.: Es que 'n tenim acopi, y dels de floretas encara mes, anirá la que m' envia, pero mirishi mes que hi ha moltes faltas.

Anirá Amadeo.

Fernando G. Alvarez.: cuidado. Anirá lo sonet arreglat; lo altre, no.

J. Abril Virgili.: Res d' aixó, home. Pera l' almanach ja fa dias que li tinch triada. Veu que no 'ns entenem de treballs?

Sabeteret del P. Sech.: Anirá lo sonet arreglat.

Gestus II.: La llangonissa qu' envia no cap a la caixa. Ho ha de fer mes curt.

AVÍS IMPORTANT

S' ESTÁ PREPARANT LO

Almanach de La Tomasa

pera 1891

Agrahits al extraordinari éxit que obtingué lo del present any, estém persuadits que ab las milloras projectadas y en preparació, deixarà pasmats á tots nostres constants favoreixedors.

Als senyors corresponsals 'ls hi proposém se servescan fer los *pedidos* ab anticipació, no sigui que 's quedin á las *capsas* com l' altra vegada.

LÒGICA A LA MARINESCA

—Cuando la fortuna ingrata
'm tinga lluny de tú, Ignés...
—Si... ja se... enviam dinés
y 't juro no serte ingrata.

SECCIÓ DE TRENCA-CLOSCAS

XARADA

Ma primera es musical,
una consonant segona
y trovarás en ma total
un carrer de Barcelona

M. EMULAP.

II.

Ma primera es consonant
y una vocal ma segona.
Amar lector: ves buscant
qu' es lo tot part de persona.

PIUMERO DE LA BLEDA.

TERS DE SÍLABAS

Sustituir los punts ab lletres de
manera que llegit vertical y horison-
talment dónqui: 1.ª ratlla: Diminutiu
de dona; 2.ª: Totas las paraulas ne te-
nen; 3.ª: Planta.

GIL DE LA TRAMPA.

ANÁGRAMA

La senyoreta Total,
tilla de donya Tot,
va renyir ab en Cabot
per casarse ab en Marsal.

J. APULEM.

TRENCA - CAPS

Irene Card y Forn
Tona.

Formar ab aquestas lletres lo nom y
apellidos d' un reputat autor dramá-
tich.

BRUNO DURAN.

PROBLEMA

Descompondrer la cantitat 167,042
en quatre cantitats que sumadas, res-
tadas, multiplicadas y divididas per
cinch números diferents, donguin re-
sultats iguals.

M. SANSAR Y C.ª

LOGOGRIFO NUMERICH

- 1 2 3 4 5 6.—Regne d' Europa.
- 2 3 4 5 6.—Imperi d' Europa.
- 6 4 5 6.—Part del mon.
- 2 3 4.—En Rusia.
- 1 6.—Aliment.
- 3.—Vocal.
- 4 5.—Nota musical.
- 1 3 6.—En las baldufas.
- 1 3 2 6.—Nom de dona.
- 1 6 3.—Nom d' home.
- 1 5.—Carrer de Barcelona.
- 1.—Consonant.

FE D. RICO ANT. ON.

GEROGLIFICH

X
P I T I
L
O O O
F I D I
E R E R

PEP BOTELLA.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN LO NÚMERO ANTERIOR

Xarada.—Cá-no-vas.
Anagrama.—Pati-Apit.
Trenca-caps.—Los diamantes de la co-
rona.

Sinonimia.—Capás-Capas.
Logogrifo numérich.—Princesa.
Geroglífich.—Per a quintillas las poestas
Mudansa.—Mero-Miro-Moro.

LA TOMASA

PERIÓDICH FESTIU, IL·LUSTRAT Y LITERARI
Preus de suscripció:

Espanya y Portugal, trimestre.	1'50 ptas
Cuba y Puerto Rico id.	2 "
Extranger id.	2'50 "

NOTA—Tota reclamació podrá diri-
girse á la Administració y Redacció del
periódich, carrer de Sant Ramón, n.º 5.
LITOGRAFIA DE RIBERA Y ESTANY.

Lit. Barcelonesa, S Ramón, 5.—Barña